

Сырдария аудандық білім беру бөлімі
№147 орта мектебі

“Болашақ әліпбиім-Мәңгілік ел болудың құтты қадамы”

Асқар Жан
2 “Ә” сынып оқушысы

Асқар Жан
2 “Ә” сынып оқушысы

Ғылыми жоба тақырыбы:

*“Болашақ әліпбиім-
Мәңгілік ел болудың
құтты қадамы”*

2025 жылдан бастап латын әліпбиіне , латын қарпіне көшу қажет. Балаларымыздың болашағы үшін осындай шешім қабылдауға тиіспіз және бұл әлеммен бірлесе түсуімізге,балаларымыздың ағылшын тілі мен интернет тілін жетік игеруіне, ең бастысы - қазақ тілін жаңғыртуды жүзеге асыруға тиіспіз.

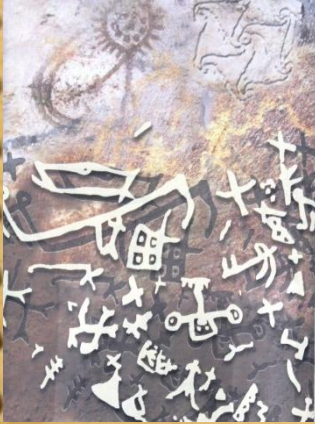
Н.Ә.Назарбаев

**Мемлекет басшысының «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру»
атты мақаласы**

12 сәуір 2017

Қазақ жазуының тарихы

Ең көне жазу (б.з.б 5-4

ғ)

“Руна” жазуы (5-12 ғ)

ГҮХНЖ: DҮD J DҮJ > Y J Y: J D > J
 D > J: > X: > Г H Y Г Y Г > >: < > J J
 D > J: Г Y Г J: > Г > Г Y X J Y > H: D > H
 Ч J: D H < J J H: D Y D J D Y J > Y J Y: J
 Y J Y Y X >: X > J Г: > X 1 Y Г J > H: <
 Y Г J S Y X Y: > D H H J Ч Г Y Г Y: Г H 1 Г
 X: Ч D Y J > J H > J Y: > X > Г Y X J Y > H
 D > J Y D J J > Y J: > X > > H

Араб жазуы (8 ғасырдан бастап)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ﴿١﴾ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ ﴿٢﴾ الرَّحْمٰنِ
 الرَّحِیْمِ ﴿٣﴾ مَلِكِ یَوْمِ الدِّیْنِ ﴿٤﴾ اِیَّاكَ نَعْبُدُ وَاِیَّاكَ نَسْتَعِیْنُ ﴿٥﴾ اِهْدِنَا
 الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِیْمَ ﴿٦﴾ صِرَاطَ الَّذِیْنَ اَنْعَمْتَ عَلَیْهِمْ غَیْرِ الْمَغْضُوْبِ
 عَلَیْهِمْ وَلَا الضَّالِّیْنَ ﴿٧﴾

Кириллица (1940 жылдан бастап)

Aa-ا	Bb-ب	Cc-ش	Çç-چ
Dd-د	Ee-ه	Əə-ا	Gg-گ
Qq-ع	Hh-ه	Ii-ی	Jj-ج
Kk-ک	Ll-ل	Mm-م	Nn-ن
Ŋŋ-ڭ	Oo-و	Өө-و	Pp-پ
Qq-ق	Rr-ر	Ss-س	Tt-ت
Uu-ۇ	Vv-ۋ	Yy-ۇ	Zz-ز
Ьь-ы			

Латын жазуы (1929-1940 ж.ж)

**Ахмет Байтұрсынұлы
(1872-1937)**

Байтұрсынұлы алфавиті		НТА	Примерное произношение
До 1927	После 1927		
ا	ا	а	а
ب	ب	в	б
پ	پ	р	п
ت	ت	т	т
ث	ث	с	ж
ج	ج	с	ш
د	د	д	д
ذ	ذ	з	з
ر	ر	р	с
ز	ز	з	ш
س	س	с	глубокое (заднее) проточное г
ش	ش	ш	глубокое (заднее) к
ص	ص	с	к
ض	ض	з	г
ط	ط	т	и заднеязычное, нем. pg в сл. lang
ظ	ظ	з	л, ль
ق	ق	к	к
ك	ك	к	и
گ	گ	г	о
ج	ج	с	нем. ö
چ	چ	ч	у
ح	ح	х	нем. в более узкое
خ	خ	х	белор. ҫ, англ. w
ف	ف	ф	е
ف	ف	ф	и
و	و	в	звук типа ы
و	و	в	я
و	و	в	е приближ. к и
و	و	в	знак смягчения гласной «дадника»
و	و	в	

Қазақстан Республикасы Президентінің 2017 жылғы 26 қазандағы № 569 Жарлығымен бекітілген латын графикасына негізделген қазақ тілі әліпбиі:

1	A a	[a]	17	N' n'	[ң], [нг]
2	A' a'	[ə]	18	O o	[o]
3	B b	[б]	19	O' o'	[ɵ]
4	D d	[д]	20	P p	[п]
5	E e	[e]	21	Q q	[қ]
6	F f	[ф]	22	R r	[р]
7	G g	[г]	23	S s	[с]
8	G' g'	[ғ]	24	S' s'	[ш]
9	H h	[x], [h]	25	C' c'	[ч]
10	I i	[i]	26	T t	[т]
11	I' i'	[и], [й]	27	U u	[ұ]
12	J j	[ж]	28	U' u'	[ү]
13	K k	[к]	29	V v	[в]
14	L l	[л]	30	Y y	[ы]
15	M m	[м]	31	Y' y'	[у]
16	N n	[н]	32	Z z	[з]

Менің Отаным - Қазақстан!

Menin' Otanym - Qazaqstan!

Menin' Otanym - Qazaqstan.
Men Otanymda du'ni'ege keldim. Öz
Otanymda o'mir su'remin. Qazaqstan
jer ko'lemi jagynan a'lemde togy-
zyns'y orynda. Menin' Otanymda
barlyq ulttar taty'-ta'tti o'mir su'rede.

Латын әрімен жаза аламын

теледидар

дәрі-
дәрмектер

интерне
т

	A a	[a]	17	Q q	[k]
	B b	[b]	18	O o	[o]
	D d	[d]	19	O' o'	[o]
	E e	[e]	20	P p	[p]
6	F f	[f]	21	Q q	[k]
7	G g	[g]	22	R r	[r]
8	G' g'	[g]	23	S s	[s]
9	H h	[x], [h]	24	S' s'	[s]
10	I i	[i]	25	C' c'	[t]
11	I' i'	[u], [i]	26	T t	[t]
	J j	[j]	27	U u	[y]
	K k	[k]	28	U' u'	[y]
	L l	[l]	29	V v	[v]
	M m	[m]	30	Y y	[y]
	N n	[n]	31	Y' y'	[y]
	O o	[o]	32	Z z	[z]

Математикалық
формулалар

жарнамалар

компьютер

ұялы
телефондар

Латын тілі – күнделікті
өмірімізде

Болашақ әліпби-жетістікке құтты қадам !

*Мәңгілік елдің Мәңгілік тілінің іргетасы
қаланады*

*Әлемдік өркениетке қол жеткізудің басты
жолы*

*Қазақ тілінің халықаралық дәрежеге
шығуына мүмкіндік береді;*

*Қазақ тілін жаңғыртуға жағдай
туғызады*

*42 елдегі қазақтардың ортақ әліпбиіне
айналады*

*Тіліміз де, ұлтаралық достығымыз да
күшейе түседі*

*Өзге ұлттардың да қазақ тілін оқып-
үйренуге, зерттеуге деген сұраныс артады*

Латын әліпбиіне көшу жаңалығымен танысу - оны зерттеуге жетеледі

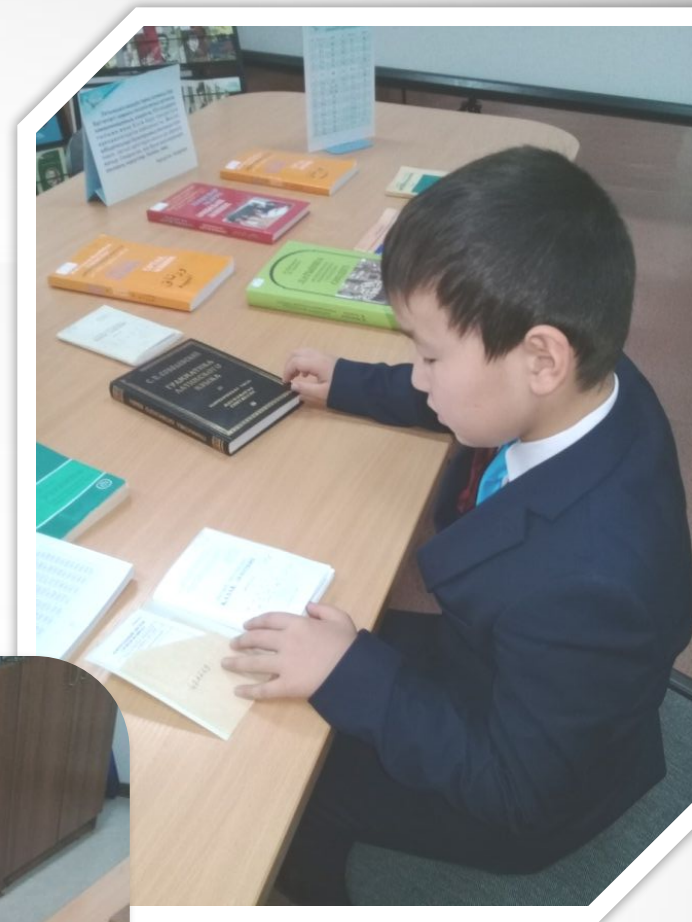
Ғылыми жетекшіден бағыт-бағдар алу

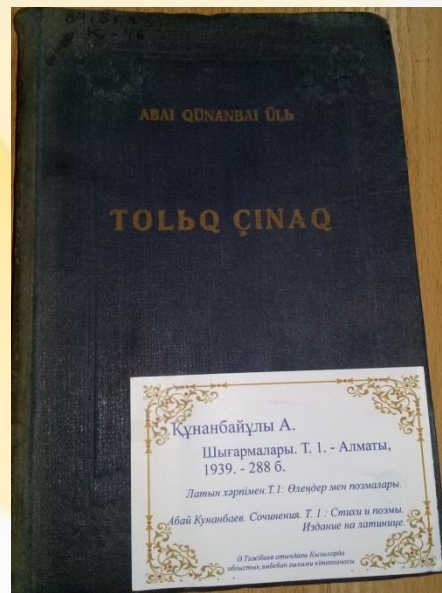

Облыстық Ә.Тәжібаев атындағы кітапханада әліпбиді ауыстыру туралы көрмесіне куә болдық

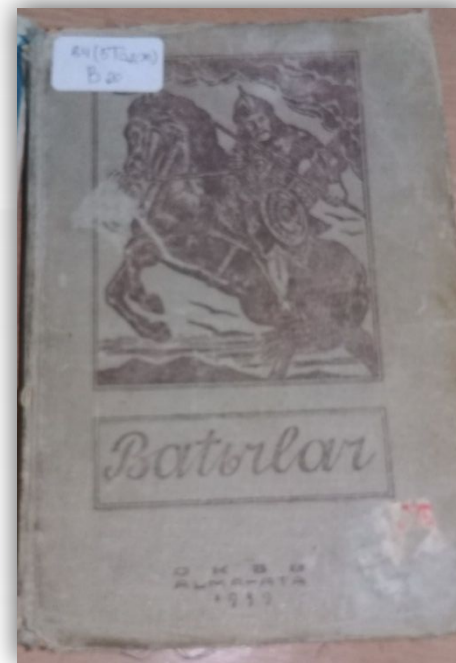

Көне кітаптар қорын сақтау бөлімінде

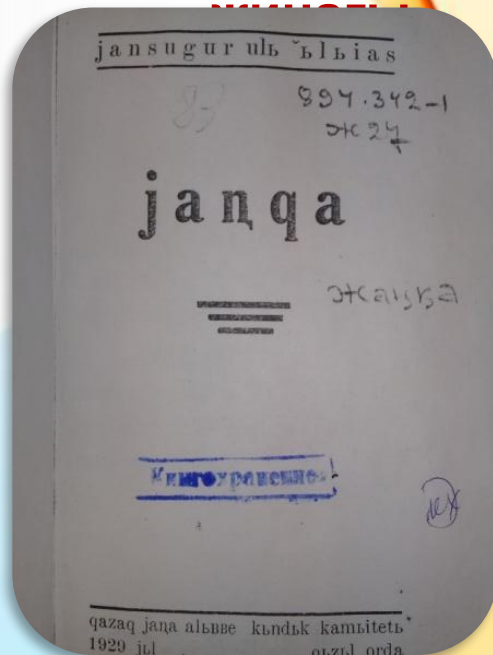

1939 ж басылып шыққан
Абай атамыздың Толық

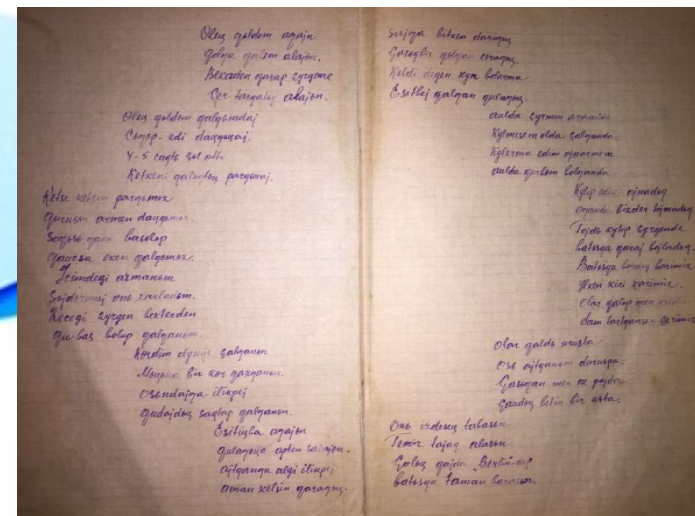
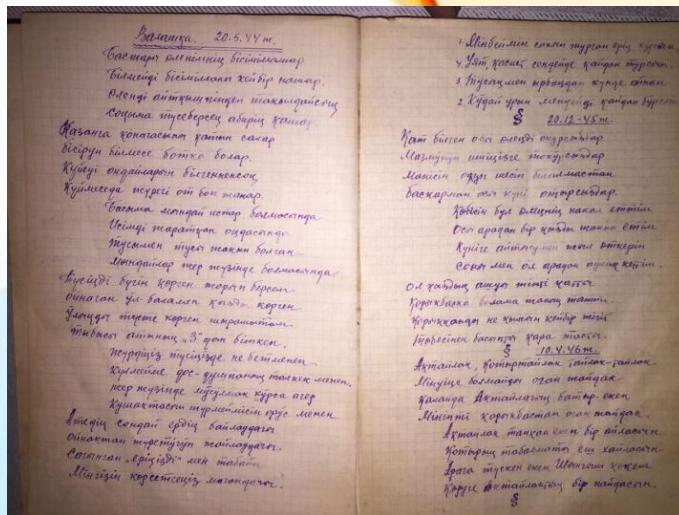
1939 ж шыққан латын
тіліндегі
Батырлар жыры

1929 ж Ілияс
Жансүгіровтың
“Жаңқа” өлеңдер
жинағы

Атамнан қалған латын қарпіндегі жәдігерлер-отбасымның асыл мұрасы

Бесарық ауылының майдангер ұстазы Айтбай Дүйсембаев атамыздың өлеңдері де латын қарпінде жазылып, газет беттерінде жарияланған

ЕҢБЕК СҮЙГЕН СҮЛУҒ А
(Жары майданда жүрген қызға)

Еңбек ерj мақтағылдj
(Maidandaqь er slauqь),
Еңбек ерjн пақ бүгдәгj
Qazbaqanьm ұlatь.

Neze maqan cыrlamasqa,
Qolqa qalam alqanьm.
Еңбек сүйген ұдғав қасқа
Menjн cығьm arнаsьm.

I. Көрiктi көрiнiс

Kynьcьqastan qьzл aral,
Nur soulaj attь tarь.
Tan нұрnan ləzzet taral
Raxatqa battь man.

Netken alem, көrkem өлке!
Kөz cьberdjm қан-қақа,
Cьrjр kelem түрjп ерте,
„Aq altьndь“ аймақта.

Tanqь ауань cайлар терbei
Estj maida cөл cьaek.
Mһnarьtьp kekke көlbet
Kөterjldj көk cьek.

Cer cөlegj-casьl dala
Cьqtan meruert taqьndь.
Comьlqandaj sьlu tanqa
Cьan-caqьm cьrt aqьldь.

Olar өne bettj qoidь.
Aq maqtanьn cөnjne.
Səuzaq zьclap salds atoidь.
Degendei aq „senjmei“

II. Бір сүлу

Kөp jojndь bir cas sьlu
Atalar „aq altьndь“,
Onda cөqtai qarap тұru,
Qimьldap cьr qarғьndь:
Kjdirmeidj, mydjrmeidj,
Kөz jlespej teredj...
Tolsa qavь, kyljmeidj,—
Tavьlqandai keregj.

Qaita—qaita bige vasьp,
On sausaqь zьrlaidь.
Ystj—ystjне билenge asьq
Bjр orьnda turьmьdь.

Oj Maqtagьyl—atь әlgjлj,
Aq maqtanьn masterj.
200 kilo әrbjр kunj
Maqta teru dastьrj.

Onьn bij—enbek bij
Maidanьnda maqtanьn.
Casa, sьlu! Eңбекteгj
Kөлjndj, aqtaдьn!

III. Арнау

Cьmьr тұлқа, ikem sausaq
Еңбек сүйген sьluьm.
Ikem sausaq qimьldap
saq—
Qarapьzьcь cөluьn...

Sausaqьnz sai keljrtj
Jsjnjzaco cas qьrьm.
Eselep ter kyndeljktj
Normandь da neqьrьmь.

Seber, senjн әrbjр kesek
Terzen maqtan cəuqa oq.
Adal eңbek — cөngenzе
esep.

Facist sьmьdь esep soqь.
Өndjrsjre, әrbjр jstə
Eңbek өisek sapalь,
Səncaltqь, cəular өljm—
Batraqьna batadь.

Aramьzda bolat berjк.
Tөrtjрьolsa temjrdel,
Qan maidanda qьzл
erdən,
Cəu тұrama cөnjmei!

Cьqьtьq maidaн bilek tyrjр
Cəu cөnjled, өledj.
Өne, alem qulaq tyrjр
Bjzge көnjл bөledj.

Cьqьn qaldь facisterdjн
Өletьqьn saqatь.
Mezгjл cөted bykьl alem
Qattьqtap qol soqatьn.

Quttьqtaldь, сонда senj.
Senjн gerol cərbьndь.
—Cьsa—deidj—sovet өlj!
Cөldьn facist zьlьmьdь.

Saғьmьctь, cəstьq nazven
Aimular sen cərbьndь,
Turqanda, bьz
qattьqtaimьz
Cas cьrekpen cəlbьdь.
Quttьqtaimьz, casaimьz
da—

Kьtken көpken toibьndь.
Qosьlqanda ekj cьrek
Qьzderamьz oibьndь.

* * *

Cəstьq azil cərasьmьdь,
Cьre көrme acь qьp..
Cərbьn kelse cəudь cөnjр
Ne casasьn casu qьp?

Cacu bolsьn, tartьcь
qarьbь—
Mol eңбекtjн cөmьsьn.
Mende cьrlap cəttьq
cьrdь
Toltьrarmьn kemьsьn.

АЙТБАЙ ДҮЙСЕМБАЕВ.

Жауапты редактор —
Ә. ҚОСПАНОВ

ЕК 5 (852)

АТТАНҚАҢДА

Өскен өлке, тоқан елjм!
Aq sytjndj emjр em,
Bauьrьnda өsjр, batalsьqьn
Mektenjне emjр em.
Eudj mьne, өstjм eirap,
Qьgьt boldьm qacьrьbь.
Kьrjsemьn kьctь cьnar,
Qan maidanqa qəzjrgj.
Otan yejn, eljм yejn!
Degen cərbьs arəem,
Oсь ьranmen ruхtanьp.
Cəudь өltjre gramьn!
Qalqьm senjр attandьrdь
Cəudь cөnu vorьcьm.
Otan, menj өsjrgende,
Өsjrgensьn sol yejn.
Mьne bygьn qairaltanьp.
Qarьmьdь sailadьm.
Arьstandaj aibattanьp,
Beldj bekem valladim.
Oida cөnjьs, voida acь—
Cəuqa degen qafaldьq.
Qan maidanqa attandьq өlj,
Cəuьnger өlp at aldьq.
Cəuьngermьn, cərbьz cəudьn
Qoldaj berem өljmьn
Attandьrdьn anam—otan
Orьndalad senjмjn!
Cьregjme: otan atьn
Өlgenjmece saqtaimьn,
Өsken өлке, toқан eljм!
Aq sytjndj aqtaimьn.
Aqьrьqь ret cəudь qərtьp,
Təncьqьtьram өljmge.
Cөnjьspenen alqa basam,
Qьlac arьp emjrgel!
Cөnjр keidьk, cөnudemьz,
Cөnemьz dep ant berem!
Cөnjь yejn alqa, alqal
Aibьndь zor danьpenen!
АЙТБАЙ ДҮЙСЕМБАЕВ.
Qəzл Arьmьn qatarmьndaqь cəuьmь-
өlj.

Менің зерттеу жұмысы бойынша ұсынысым:

1

*Облыстық
мұражайымызда
латын әліпбиіне
қатысты жәдігерлердің
аз екендігіне көзім
жетті.
Өз ауылымнан
табылған
аталарымның
жазбалары сынды
жәдігерлерді мұражайда
жинақтау керек.*

2

*Балабақшаларда,
мектептерде тіл
үйрену
орталықтары
ашылса*

3

*“Балапан”
телеарнасына,
арнайы Л.
Сұлтанқызына
сүйікті
телеарнамызда
латын әліпбиіне
үйрететін
бағдарламалар болса
деп ұсыныс айтқым
келеді*

Мәңгілік елімнің –Мәңгілік тілі жасай берсін!